

Annales

Instituti

Archaeologici

VIII - 2012

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Suzana Čule

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Suzana Čule (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

ZRINSKI d. d., Čakovec

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2012.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2011. godine
- 14** **Marko Dizdar**
Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji obilaznice Vinkovci zapad – Mirkovci
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2011.
- 23** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari - crkva sv. Lovre 2011. godine
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Marko Dizdar
Probna istraživanja kasnobrončanodobnog groblja Migalovci – Vivodine
- 33** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna istraživanja u Malom Bilaču 2011. godine
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011.
- 41** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Pokusna istraživanja visinskog prapovijesnog naselja na Plišu kod Velike
- 46** **Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2011. godini
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološko istraživanje 2011. godine
- 58** **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica
Arheološka istraživanja crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gori od 2008. do 2011. godine
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 5 Poljana Križevačka 2 na trasi autoceste A12 Sv. Helena – GP Gola

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, trial archaeological excavations 2011
- 14** **Marko Dizdar**
Field survey and trial excavations on the area of the construction of the Vinkovci zapad - Mirkovci bypass
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2011
- 23** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological research of the site Crkvari - St. Lawrence Church in 2011
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Marko Dizdar
Trial excavations of the Late Bronze Age cemetery Migalovci – Vivodine
- 33** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial excavations in Mali Bilač 2011
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011
- 41** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavation of prehistoric hilltop settlement on Pliš near Velika
- 46** **Marko Dizdar**
The results of the research of the La Tène culture cemetery Zvonimirovo – Veliko Polje in 2011
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, archaeological research 2011
- 58** **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica
Archaeological excavations of the church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Gora during the period from 2008 until 2011
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
Rescue excavations of the site AN 5 Poljana Križevačka 2 on the route of the highway A12 St. Helena – GP Gola

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

Rezultati četvrte sezone arheoloških iskopavanja na lokalitetu Kalnik-Igrišće

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2011.

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, sjever – zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoceste Zagreb – Sisak

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-ceste Zagreb – Sisak u 2011. godini

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivanju godine 2011.

95 **Tatjana Tkalčec**

Konzervatorski radovi na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom 2011. godine

98 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Crikvenica – *Ad turres*, prošlogodišnja terenska istraživanja 2011. godine, projekt eksperimentalne arheologije i novi nalazi distribucije crikveničkih keramičarskih proizvoda

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2011. g.

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

The results of the fourth season of archaeological research at Kalnik-Igrišće site

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, Island of Sv. Klement, Soline Bay, Archaeological Excavations 2011

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, north - rescue archaeological excavations on the Zagreb - Sisak highway

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of AN 6 Gornji Vukojevac site on the Zagreb – Sisak highway route during 2011

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Archaeological excavations at the Stari Grad site, Ivanec, 2011

95 **Tatjana Tkalčec**

Conservation works on the Vrbovec castle, Klenovec Humski in 2011

98 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Crikvenica - Ad turres, 2011 field research, experimental archaeology project and a new evidence of the distribution of ceramic products from Crikvenica

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Archaeological and conservation research of the Stancija Blek site near Tar in 2011

Terenski pregledi

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2011.

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našica 2011. godine

115 **Tatjana Tkalčec**

Rekognosciranje srednjovjekovnih gradišta na području bilogorskog kraja i Zapadne Slavonije 2011. g.

129 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na prostoru izgradnje vodocrpilišta "OSEKOVO"

133 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na trasi izgradnje sjeverne zaobilaznice mjesta Prelog u Međimurju

137 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje nove obilaznice grada Zagreba

Field Surveys

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Archaeological Field Survey of sites in the Valpovo Area in 2011

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Results of Archaeological Field Survey of the Našice Area in 2011

115 **Tatjana Tkalčec**

Field survey of the mediaeval earthen fortifications in Bilogora region and the Western Slavonia during 2011

129 **Hrvoje Kalafatić**

Field survey of the Osekovo water wells construction area

133 **Hrvoje Kalafatić**

Field Survey on the route of the construction of the northern bypass of Prelog in Međimurje

137 **Asja Tonc**

Field survey of the area of the construction of the new Zagreb bypass

Eksperimentalna arheologija

145 Andreja Kudelić

Eksperimentalno testiranje prapovijesne arheološke tvorevine i rezultati pečenja keramike na otvorenoj vatri

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Eksperimentalna arheologija - gradnja replike rimske keramičarske peći u Crikvenici

155 Ivana Ožanić Roguljić

Povijesno - arheološke manifestacije (Rimska noć u Naroni, Dani Dioklecijana)

Experimental archaeology

145 Andreja Kudelić

Experimental testing of prehistoric archaeological features and the results of firing pottery on an open fire

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Experimental Archaeology - a replica of a Roman pottery kiln

155 Ivana Ožanić Roguljić

Historical - archaeological manifestations (Roman night in Naronia, Diocletian Days)

Terenski pregled područja izgradnje nove obilaznice grada Zagreba

Field survey of the area of the construction of the new Zagreb bypass

Asja Tonc

Primljeno/Received: 29.02.2012.
Prihvaćeno/Accepted: 29.02.2012.

U prosincu 2011. izvršen je terenski pregled područja izgradnje nove obilaznice grada Zagreba. Na zapadnom dijelu Zagrebačke županije, između čvorova Pojatno i Horvati, nalazi se dionica I, dok je na istočnom dijelu između čvorova Ivanić-Grad i Sveti Ivan Zelina pregledana trasa dionice III. Ukupno je uočeno 41 arheološko nalazište na prvoj, odnosno 19 lokaliteta na drugoj pregledanoj dionici. Većina nalazišta datira se u srednji vijek, iako su evidentirani i nalazi koji se mogu datirati u prapovijest i antiku. Samo su neka nalazišta otprije poznata, a riječ je o nekoliko položaja na trasi dionice I, dok su svi položaji uočeni na trasi dionice III dosada bili nepoznati u stručnoj literaturi. Gustoća lokaliteta pokazuje koncentraciju na plodnim povišenim terasama uz tokove rijeka, prvenstveno na obje obale Save, ali i uz njene pritoke poput Krapine. Slična je situacija uočena i na blagim terasama uz Lonju, ali su zabilježeni i lokaliteti na povišenim položajima, poput onih na brežuljkastom području južnih obronaka Samoborskog gorja.

Ključne riječi: terenski pregled, nova obilaznica Zagreba, Sava, prapovijest, srednji vijek
Key words: Field Survey, a new bypass of the City of Zagreb, the Sava river, Prehistory, Middle Ages

Tijekom prosinca 2011. godine Institut za arheologiju izvršio je za potrebe izrade studije utjecaja na kulturnu baštinu terenski pregled područja izgradnje nove obilaznice Zagreba na trasi dionice I, čvor Pojatno – Horvati, te na području dionice III, između čvorova Sv. Ivan Zelina i Ivanić-Grad.¹ Na obje trase širina je pregledanog područja varirala s obzirom na specifičnosti zahvata, primjerice prateće objekte ili cestovne prijelaze i čvorišta, kao i na otežanu prohodnost terena zbog čega se pokušalo pregledati obližnje čestice. Položaji nalazišta zabilježeni su na kartografskim i ortofoto podlogama, snimljeni fotografski te su zabilježene GPS pozicije. Preglednost terena bila je na dijelovima otežana zbog neobrađenih i obraslih parcela, livada, šikara i dijelova pod šumom, ali je prikupljena pokretna građa ipak omogućila okvirno datiranje znatnog broja nalazišta i određivanje okvirnog rasprostiranja lokaliteta. U najvećoj mjeri radi se o ulomcima keramičkih posuda, a prikupljeni su i litički nalazi. Najveći broj poljoprivredno iskorištenih čestica plitko je oran, stoga ne čudi prevladavanje srednjovjekovne keramike u prikupljenoj pokretnoj građi. U nastavku se ukratko donose rezultati terenskog pregleda za pojedinu dionicu.

Rezultati terenskog pregleda dionice I, čvor Pojatno – Horvati

Dionica I nove obilaznice nalazi se na zapadnom dijelu

Zagrebačke županije, na širem području Zaprešića na lijevoj, odnosno Samobora na desnoj obali Save. Trasa dionice prostire se u duljini od 28 km između čvora Pojatno i spoja s autocestom A2 Zagreb – Macelj na sjeveru do čvora Horvati odnosno autoceste A1 Zagreb – Karlovac – Split na jugu. Glavne geografske odrednice prostora jesu tokovi rijeke Save i njene pritoke Krapine kao i drugih manjih pritoka, te obronci Samoborskog gorja. Važnost savske doline kao glavne komunikacije prepoznata je još u antici, o čemu svjedoči Strabonov opis trgovačkog puta koji je povezivao prostor sjeverne Italije odnosno Akvileje s istočnim dijelom međurječja Dunava, Drave i Save upravo putem riječnog prometa, prvo Ljubljanicom potom Savom sve do Siska te dalje na istok. Koncentracija nalazišta uočenih ovim terenskim pregledom, ali i onim izvršenim za potrebe studije utjecaja na kulturnu baštinu za područje izgradnje HE Podsused (Ložnjak Dizdar 2008), upravo na području uz današnji tok rijeke, kao i uz njena stara korita i rukavce te manje pritoke, dodatna je potvrda gravitiranja ljudskih aktivnosti riječnoj dolini. Niz antičkih objekata (*villae rusticae*) datiranih u razdoblje od 1. do 4. st. uočen je upravo uz rijeku, od Drenja na utoku Sutle u Savu, do Prudnice i Šibica kod potoka Lužnice (Registar 1997: br. 18–20, 81, 94; Škoberne et al. 1987; Gregl 1991: 21; Košćević, Cvitković 2005). Nalazi antičkog metalnog posuda iz starih riječnih rukavaca na obje obale dodatno potvrđuju važnost riječne komunikacije u antici, ali o tome da moramo pretpostaviti sličnu gustu naseljenost i u prapovijesti pokazuju sporadični nalazi iz neolitika ili brončanog doba (Registar 1997: br. 9–11, 45, 76, 85; Gregl 1991: 72). Manja naselja povezivale su i rimske prometnice, tragovi kojih su uočeni na području Drenja, Javorja i Brdovca (Registar 1997: br. 8, 46; Gregl 1991: 42; Ložnjak Dizdar 2008: 110). S druge strane prirodno zaštićeni dominantni položaji na obroncima Samoborskog i Žumbe-

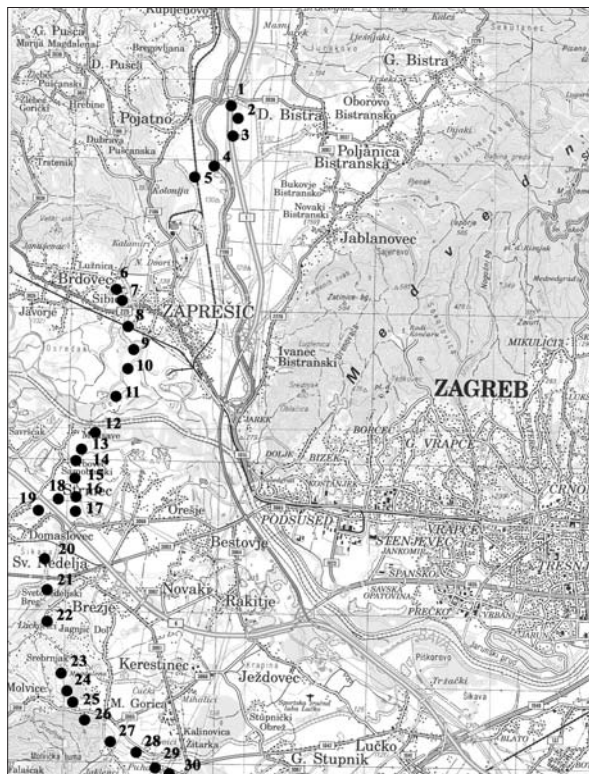
1 Voditelj terenskih pregleda, odobrenih od strane Konzervatorskog odjela u Zagrebu i Gradskog zavoda za zaštitu spomenika i kulture, bila je Asja Tonc znanstvena novakinja Instituta za arheologiju, a kartografske i ortofoto podloge osigurao je naručitelj studije, Institut za istraživanje i razvoj održivih eko-sustava iz Zagreba, na čemu zahvaljujem g. Mirku Mesariću. Također ovim putem na velikoj pomoći zahvaljujem kolegi dr. sc. Marku Dizdaru, kao i kolegici dr. sc. Dariji Ložnjak Dizdar na uvidu u rezultate terenskog pregleda HE Podsused.

račkog gorja omogućavali su vizualnu kontrolu nad prostorom riječne doline i prolaza prema tzv. „brežičkim vratima“ odnosno prirodnom prolazu prema jugoistočnoalpskom prostoru. U razdoblju starijeg željeznog doba na tim se prirodno zaštićenim i lako obranjivim vrhuncima formira čitav niz gradinskih naselja, poput onoga na Sv. Križu Brdovečkom ili na Kosovcu kod Bregane (Škoberne 2004: 162–170; 2006), dok odabir Obrežja za podizanje rimskog logora još jednom naglašava važnost ovog komunikacijskog pravca u kontaktima između zapada i istoka (Mason 2003). Srednjovjekovni su lokaliteti nešto slabije poznati, iako se uz postojanje gradišta poput Staroga grada Samobora ili Okića ističu nizinska naselja kao što je ono u Farkaševcu sje-

vernoistočno od Samobora, a niz nalazišta evidentiranih terenskim pregledom područja izgradnje HE Podsused pokazao je da moramo računati na daleko veći broj nalazišta (Kušer 2004; Ložnjak Dizdar 2008).

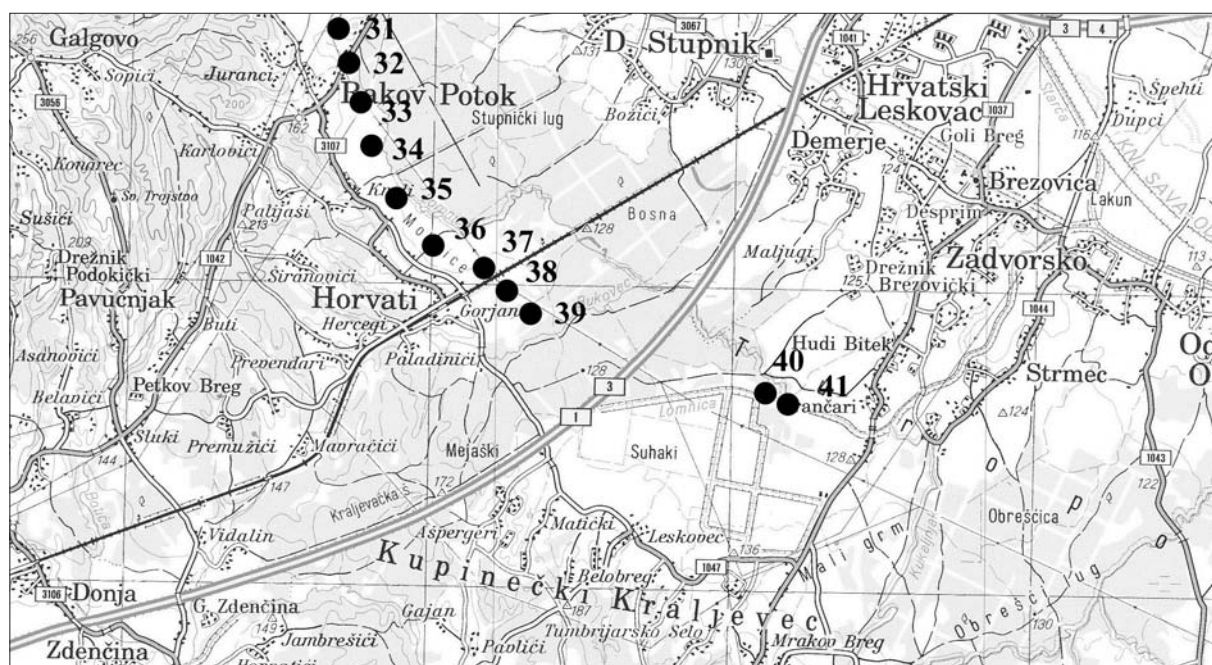
Rezultati pregleda trase dionice I nove obilaznice dali su slične rezultate, odnosno najveći broj nalazišta može se na temelju površinskih nalaza ulomaka keramike datirati u srednji vijek općenito ili u kasni srednji vijek. Na čitavoj je trasi uočeno 46 položaja s površinskim nalazima, koji su potom, prilikom kartiranja, izdvojeni kao ukupno 41 arheološko nalazište. Vrijedi naglasiti da se uz većinske nizinske lokalitete na blago brežuljastom području riječnih terasa na obje obale Save ističu nalazišta na brdima južno od Svete Nedelje, na obroncima Samoborskog gorja, gdje je zabilježeno i gradinsko naselje (AN 26 – Molvička šuma). Ulomci keramike uglavnom su dobro pečeni, s dosta primjesa u fakturi, a većina se može pripisati razdoblju kasnog srednjeg vijeka. Položaji AN 9 i AN 10 – Zaprešić-Racinjak 1 i 2, kao i lokalitet AN 13 – Medsave odgovaraju po poziciji i dataciji prethodno utvrđenim nalazištima otkrivenima tijekom terenskog pregleda HE Podsused (Ložnjak Dizdar 2008: br. 12, 31, 110, 112, Tablica 1:12).

Prapovijesni nalazi pronađeni su na ukupno devet nalazišta, a riječ je o ulomcima keramike i litike. Fragmentiranost i oštećenost ne dozvoljavaju precizniju atribuciju ulomaka, a ni litički materijal ne može se povezati s nekom određenom prapovijesnom kulturnom skupinom. Izuzetak predstavlja ulomak svjetlosive keramike pronađen kod dvorca Lužnica (AN 6 – Lužnica) koji se može smatrati pouzdanim dokazom postojanja latenskog naselja, a istraživanja koja bi se provela dala bi vrijedne podatke o mlađem željeznom dobu ovog područja. Antičkoj topografiji kraja mogu se dodati ostatci antičke prometnice odnosno tragovi izoranog šljunka uočeni jugoistočno od dvorca Lužnica (AN 6 – Lužnica) (sl. 2) i u blizini autoceste A3 Bregana–Zagreb–Lipovac, južno od Vrbovca Samoborskog (AN 17 – Vrbovec-Kucinke 2; sl. 1), koji se tako nadovezuju na prethodno spomenute ostatke rimskih prometnica. Pojedini keramički ulomci zbog jake fragmentiranosti ne omogućavaju sigurno određivanje kao dijelova antičke keramike, ali će broj nalazišta vjerojatno rasti daljnjim istraživanjima, što je za očekivati s obzirom na znatan broj registriranih nalazišta kao i pojedinačnih nalaza. Osim očekivane veće gustoće nalazišta u blizini Save, svojom veličinom i količinom uočenih površinskih nalaza

Karta 1 Položaji arheoloških nalazišta na dionici I nove obilaznice Zagreba (AN 1 – 30).

Map 1 The locations of archaeological sites on section I of the new bypass of the City of Zagreb (AN 1–30).

Karta 2 Položaji arheoloških nalazišta na dionici I nove obilaznice Zagreba (AN 31 – 41).

Map 2 The locations of archaeological sites on section I of the new bypass of the City of Zagreb (AN 31–41).

Sl. 1 Pogled na lokalitet Vrbovec-Kucinke (snimila: A. Tonc).

Fig. 1 View of the site Vrbovec-Kucinke (photo by: A. Tonc).

Sl. 2 Pogled na lokalitete AN 7-Šibice i AN 6-Lužnica (u pozadini) (snimila: A. Tonc).

Fig. 2 View of the sites AN 7-Šibice and AN 6-Lužnica (in the background) (photo by: A. Tonc).

Redni broj	Nalazište	Prapovijest	Antika	Srednji vijek	Novi vijek
1.	Pojatno 1			+	
2.	Pojatno 2	+			
3.	Pojatno-Čret			+	
4.	Pojatno-Bok			+	
5.	Pojatno-Mokrice	+		+	
6.	Lužnica	+	+	+	
7.	Šibice 1			+	+
8.	Šibice 2	+		+	
9.	Zaprešić-Racinjak 1			+	
10.	Zaprešić-Racinjak 2			+	
11.	Zaprešić-Devrati			+	
12.	Medsave-Skela			+	+
13.	Medsave			+	
14.	Vrbovec-Bregana 1			+	
15.	Vrbovec-Bregana 2			+	
16.	Vrbovec-Kucinke 1			+	+
17.	Vrbovec-Kucinke 2		+ (?)	+	
18.	COKP Samobor			+	
19.	Farkaševac-Ziboci			+	
20.	Sveta Nedelja-Lug			+	
21.	COKP Sveta Nedelja			+	
22.	Lackovići			+	
23.	Srebrnjak-Dolec 1			+	
24.	Srebrnjak-Dolec 2			+	
25.	Molvica	+		+	
26.	Molvička šuma	+			
27.	Rakov Potok-Bregin			+	
28.	Ladovići-Starča 1			+	
29.	Ladovići-Starča 2			+	+
30.	Čvor Rakov Potok	+		+	
31.	Stupnički lug			+	+
32.	Lovrići 1			+	
33.	Lovrići 2			+	
34.	Stupnički lug-Težaki			+	
35.	Krali			+	
36.	PUO Mokrice			+	
37.	Mokrice 1			+	
38.	Mokrice 2			+	
39.	Mokrice 3	+		+	
40.	Demerčica 1	+			
41.	Demerčica 2			+	

Tablica 1 Popis arheoloških nalazišta uo njih terenskim pregledom trase dionice I.

Table 1 List of archaeological sites identified by the field survey of the section I.

ističu se položaji na blago povišenim terasama uz tok rijeke Lomnice na južnom rubu šume Stupnički lug. Broj nalazišta vrlo će se vjerojatno povećati nakon pregleda područja koje je sada pod šumom, zbog čega nije bilo moguće ostvariti uvid u realno stanje na terenu, a slična se situacija očekuje na području sjeverno od dvorca Lužnica.

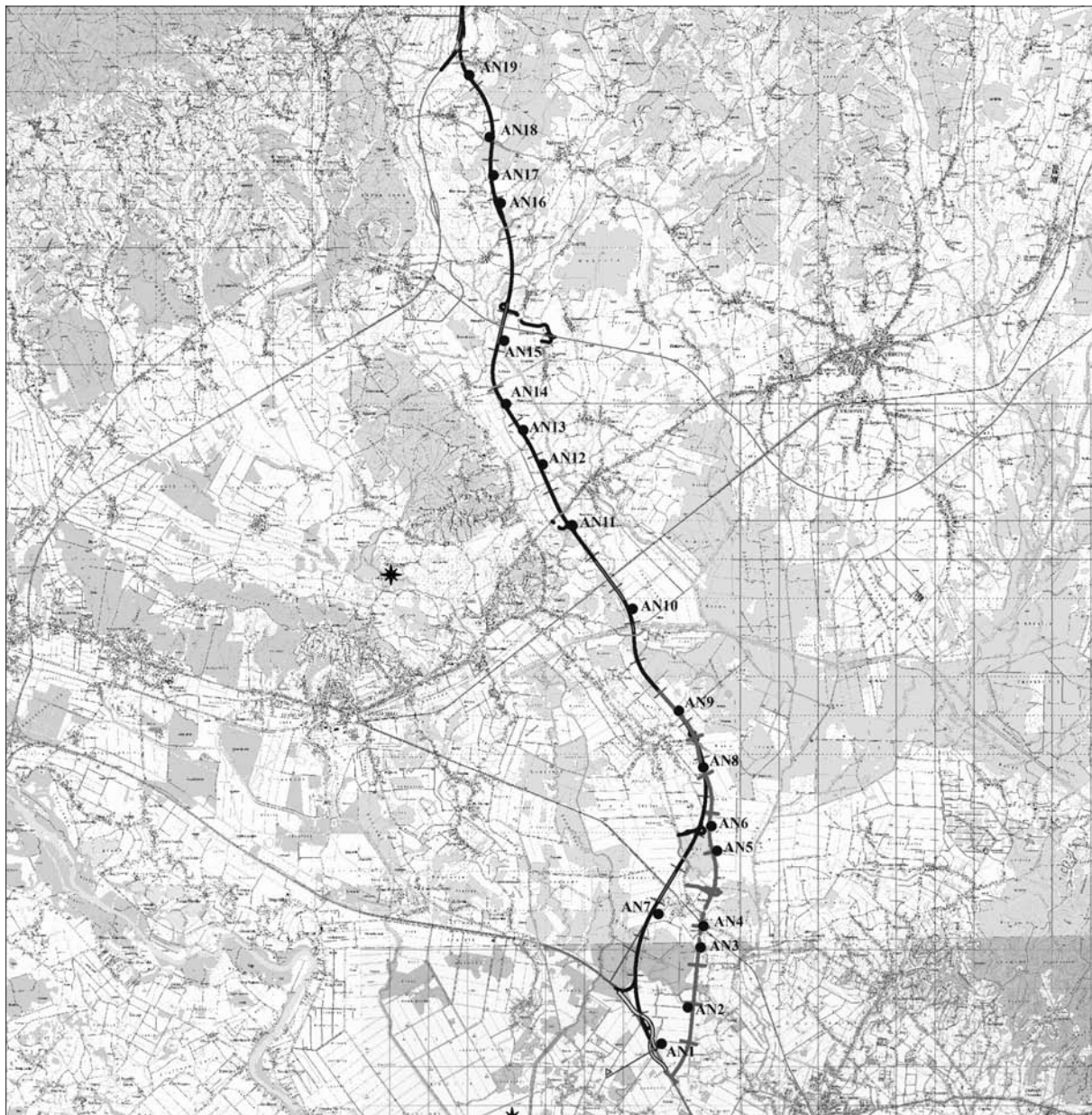
Nalazišta uočena terenskim pregledom uglavnom su izravno ugrožena izgradnjom obilaznice, pa će se ukoliko dođe do realizacije zahvata njihovo rasprostiranje, preciznija datacija i druge karakteristike morati provjeriti probnim iskopavanjima i potom zaštitnim istraživanjima. Također je za pojedine dijelove trase kao mjera zaštite određen stručni nadzor.

Rezultati terenskog pregleda dionice III, čvor Ivanić-Grad – Sveti Ivan Zelina

Dionica III planirane nove zagrebačke obilaznice povezivat će Sveti Ivan Zelinu odnosno autocestu A4 Zagreb – Goričan na sjeveru s Ivanić-Gradom, odnosno autocestom A3 Bregana – Lipovac na južnom dijelu. U pregledano područje uključena su i dva različita varijantna rješenja spoja obilaznice i autoceste A3 Bregana – Lipovac zapadno od Ivanić-Grada, čime je ukupna dužina pregledane trase iznosila 34 km. Uz spomenute autoceste predviđena trasa dionice III presijeca više postojećih

infrastrukturnih objekata, točnije željezničke pruge prema Koprivnici i Vinkovcima, brzu cestu Sveta Helena – Vrbovec, niz manjih lokalnih prometnica kao i spojni kanal Zelina – Česma, zbog čega je planirana izgradnja više prijelaza i vijadukata. Riječ je o prostoru kojeg određuju doline rijeka Lonje i Zeline s manjim pritocima, pretežno poljoprivredno iskorišteno s obradenim poljima i brojnim melioracijskim kanalima, dok je dio pod manjim šumskim pokrivačem, livadama ili zaraštenim poljima.

Arheološki, ovaj je prostor relativno slabo zastupljen na različitim kartama rasprostranjenosti. Razdoblje prapovijesti uglavnom je zastupljeno slučajnim nalazima, poput neolitičkih kamenih sjekira kod Sv. Ivana Zeline (Registar 1997: br. 91, 61) ili primjerice kasnobrončanodobnih nalaza prikupljenih na Draščicama u Moravču sjeverno od Sesveta, gdje su istraživani i ostatci antičke *villae rusticae* (Sokol 1986, 104; 1996). U zelinskom kraju bilježi se kasnobrončanodobno gradinsko naselje Pogorišće u Orešju Donjem, sjeverno od Sv. Ivana Zeline (Balen-Letunić 1986: 104–106). Antički nalazi zabilježeni su u kasnoantičkom (4. – 5. st.) sloju gradišta u Kuzelinu kod Donje Glavnice nekoliko kilometara sjeverno od Moravča, gdje ima i nalaza iz kasnog brončanog i mlađeg željeznog doba, kao i vremena seobe naroda. Također u Donjoj Glavnici pronađeni su i ostatci antičke arhitekture, odnosno *villae rusticae* (Sokol

Karta 3 Položaji arheoloških nalazišta na dionici III nove obilaznice Zagreba.

Map 3 The locations of archaeological sites on the section III of the new bypass of the city of Zagreb.

Sl. 3 Pogled na nalazište AN 3- Bo kajica 1 (snimila: A. Tonc).

Fig. 3 View of the site AN 3 - Bočkajica 1 (photo by: A. Tonc).

1986: 112–113, 121–122; 2005, 2006). U Kominu istočno od Zeline ubicirano je antičko naselje *Pyrrri*, a istraživanja s početka 1980-ih otkrila su ostatke naselja, kao i rimske nekropole (Nemeth-Erlich 1986: 118). Ostaci rimske ceste prema Kominu zabilježeni su u Blaževdolu južno od Zeline, u Hrastju nekoliko kilometara sjeverno, kao i na području samoga grada (Registar 1997: br. 5, 46; br. 39, 52; br. 92, 61), dok je u Božjakovini kod Brckovljana pronađena ostava rimskog novca iz razdoblja 1. – 2. st., kao i antički grob pod humkom - tumulom (Registar 1997: br. 6–7, 46). Ostava iz kasnijeg vremena, odnosno iz 4. st., nađena je u koritu Zeline kod Lupoglava, a kod istog naselja pronađeni su i tragovi srednjovjekovnog i antičkog naselja te nekropole (Registar 1997: br. 57–58, 55). Na području Ivanić-Grada zabilježen je antički lokalitet Okešinec-Sipičine, gdje su vršena manja probna sondiranja 1964. godine (Bobovac 1986: 122). Srednjovjekovnom razdoblju pripada primjerice utvrda Zelingrad nešto zapadnije od Sv. Ivana Zeline, koja se istražuje od 2001. godine, pri čemu su otkriveni i tragovi starije faze grada za kojeg povijesni izvori svjedoče o postojanju na ovom položaju od kraja 13. pa sve do sredine 17. stoljeća (Mačković 2008; 2009). Ovaj kratki pregled evidentiranih nalazišta dokazuje naseljenost ovog kraja kroz sva razdoblja ljudske povijesti. Kako se spomenuti lokaliteti nalaze izvan područja zahvata oni nisu ugroženi planiranom izgradnjom ceste, stoga rezultati ovog rekognosciranja predstavljaju znatan doprinos topografiji kraja, budući da je uočeno ukupno 19, dosada nepoznatih, nalazišta.

Na svim zabilježenim položajima prikupljeni su ulomci keramike koja se na temelju svojih odlika datira u srednji i kasni srednji vijek. Kao i u slučaju dionice I, pliće oranje i nepreglednost nekih dijelova terena utjecali su na mogućnosti evidentiranja nalazišta, pa ne čudi dominacija srednjovjekovnog materijala među prikupljenom građom. Razdoblju prapovijesti pripadaju nalazi litike (AN 3 – Bočkajica 1 (sl. 3), AN 6 – Gaj 2 (Pesjaki), AN 12 – Grabanjke) kao i pojedini ulomci keramičkih posuda te dio utega (AN 11 – Lonjica-Krmica, AN 12 – Grabanjke). Razdoblju antike mogu se pripisati tragovi izorane antičke prometnice uočeni na dva položaja (AN 10 – Selišće i AN 12 – Grabanjke), oba na blagim terasama uz rijeku Lonju, kao i

najvjerojatnije pojedini ulomci keramike svijetlijih narančastih i crvenih tonova, od dobro pročišćene gline, pa je ukupan broj antičkih nalazišta šest.

Kao i prilikom pregleda dionice I, pojedini dijelovi trase nisu mogli biti adekvatno valorizirani s obzirom na stanje terena, stoga će biti potreban stručni nadzor za provjeru mogućeg postojanja novih nalazišta. Uočeni položaji s površinskim nalazima izravno su ugroženi planiranom izgradnjom nove obilaznice, stoga će ukoliko dođe do provedbe zahvata biti potrebno provesti zaštitne mjere.

Terenskim pregledom dionice I nove obilaznice Zagreba na zapadnom, odnosno dionice III na istočnom dijelu Zagrebačke županije uočen je niz novih, dosada nepoznatih nalazišta. Tek nekoliko položaja otprije je poznato, a riječ je o lokalitetima uz rijeku Savu, nedaleko Zaprešića. Iako prevladavaju nalazi iz razdoblja srednjeg vijeka, može se pretpostaviti da će broj antičkih i prapovijesnih lokaliteta biti znatno povećan zaštitnim istraživanjima, kojima će se odrediti točno rasprostiranje i tip nalazišta, kao i preciznije odrediti vremensko razdoblje kojemu pojedini lokalitet pripada. Pojedina nalazišta, primjerice ono u blizini dvorca Lužnica nedaleko Zaprešića, već na temelju površinskih nalaza pokazuju naseljenost kroz više razdoblja, što ne čudi s obzirom na vrlo povoljne položaje u blizini riječnih komunikacija, koje svoju važnost zadržavaju sve do danas. Velikom dijelu nalazišta nizinskog tipa koja se mogu odrediti kao naselja budući da među prikupljenim nalazima nema dokaza pogrebne funkcije nekog od položaja, dodajmo i gradinske položaje u blizini Molvičke šume, mogućeg dijela sustava željeznodobnih naseobina nastalih na istaknutim položajima koji je dokumentiran na čitavom području Žumberačkog gorja. Posebno vrijedi istaknuti nova nalazišta na trasi dionice III između Sv. Ivana Zeline i Ivanić-Grada, budući da je ovo područje relativno slabo istraženo, iako je prikladnost kraja za naseljavanje i poljoprivredno iskorištavanje plodnih blago povišenih terasa uz tokove Lonje i Zeline zasigurno bila prepoznata već u prapovijesti. Nova nalazišta pokazuju veliki arheološki potencijal ovog prostora, pa se možemo nadati brojnim novim podacima i zanimljivim rezultatima daljnjih istraživanja.

Redni broj	Nalazište	Prapovijest	Antika	Srednji vijek	Novi vijek
1.	Lepšić polje			+	
2.	Budrišec			+	
3.	Bočkajica 1	+		+	+
4.	Bočkajica 2			+	
5.	Gaj 1			+	
6.	Gaj 2 - Pesjaki	+ (?)		+	+
7.	Jasenina			+	+
8.	Lupoglav-Dolenci			+	
9.	Lupoglav-Jarševje		+ (?)	+	
10.	Selišće		+ (?)	+	
11.	Lonjica-Krmica	+		+	
12.	Grabanjke	+	+ (?)	+	
13.	Preko Lonje			+	
14.	Majkovec (Preko Lonje)			+	
15.	Rakovečica			+	
16.	PUO Baničevac		+	+	
17.	Baničevac			+	
18.	Krečaves		+		
19.	Novo Mjesto		+	+	+

Tablica 2 Popis arheoloških nalazišta uo enih terenskim pregledom trase dionice III.

Table 2 List of archaeological sites identified by the field survey of the section III.

Literatura

- Balen-Letunić, D. 1986, Orešje Donje – Pogorišće, Zelina, in: *40 godina arheoloških istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, Koprivnica, 104–106.
- Bobovac, A. 1986, Okešinec – Sipičine, Ivanić – Grad, in: *40 godina arheoloških istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, Koprivnica, 122.
- Gregl, Z. 1991, *Rimljani u Zagrebu*, Zagreb.
- Košćević, R., Cvitković, I. 2005, Drenje-Laduč, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 1/2004, 107–109.
- Kušer, Z. 2004, Istraživanje srednjovjekovnog nalazišta u Farkaševcu godine 2002. i 2003, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, XXXVI/2, 128–132.
- Ložnjak Dizdar, D. 2008, Terenski pregled područja izgradnje HE Podused, *Annales Instituti Archaeologici*, IV, 109–112.
- Mačković, R. 2008, Zelingrad (castrum), *Hrvatski arheološki godišnjak*, 4/2007, 208–209.
- Mačković, R. 2009, Zelingrad (castrum), *Hrvatski arheološki godišnjak*, 5/2008, 278–279.
- Mason, Ph. 2003, Obrežje MMP, Obrežje-Draga Goričko, in: *Zemlja pod vašimi nogami, Arheologija na autocestah Slovenije*, Prešeren, D. (ed.), Ljubljana, 202–204.
- Nemeth-Erllich, D. 1986, Komin – Pyrri, Zelina, in: *40 godina arheoloških istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, Koprivnica, 118.
- Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske* (dopunjeno izdanje), Bjelovar 1997.
- Sokol, V. 1986, Moravče – Draščica, Sesvete; Moravče – Rošnica, Sesvete; Donja Glavnica – Frtić, Sesvete; Donja Glavnica – Kuzelin, Sesvete; Moravče – Rošnica, Sesvete, in: *40 godina arheoloških istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, Koprivnica, 104, 112–113, 121–122.
- Sokol, V. 1996, Nekropola kulture žarnih polja u Moravču kod Sesveta, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 17, 29–57.
- Sokol, V. 2005, Kuzelin, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 1/2004, 109–111.
- Sokol, V. 2006, Kuzelin, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 2/2005, 150–152.
- Škoberne, Ž. 2004, Grupa Budinjak. Tragovi starijega željeznog doba središnje Hrvatske u prostoru između definiranih kulturnih skupina, in: *Ratnici na razmeđu istoka i zapada*, Balen-Letunić, D. (ed.), Arheološki muzej Zagreb, 131–159, 160–171.
- Škoberne, Ž. 2006, Sveti Križ Brdovečki – nekropola Tursko groblje, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 2/2005, 158–160.
- Škoberne, Ž., Koščević, R., Makjanić, R. 1987, *Drenje, rezultati istraživanja 1980.–1985.*, Zagreb.

Summary

During December 2011 a field survey of the area of the construction of the new bypass of the City of Zagreb was conducted. In the western part of Zagreb County, between junctions Pojatno and Horvati, section I is located, while in the eastern part, between junctions Ivanić-Grad and Sveti Ivan Zelina, the route of the section III was surveyed, and a number of new, previously unknown sites, were noted. A total of 41 archaeological sites were observed on the first, and 19 sites on the second section. Most of the sites can be dated to the Middle Ages, although some finds have been recorded which can be dated to Prehistory and Antiquity. Within section I nine prehistoric and two ancient sites have been found, and within section III four prehistoric and six ancient ones.

Only few of these locations have already been known, those being the sites located on the banks of the Sava River, near Zaprešić. Although finds from the Middle Ages prevail, it can be assumed that the number of ancient and prehistoric sites will be significantly increased after the rescue excavations, which will determine the exact extent and type of sites, as well as a period to which each site can be dated with much greater precision. Based on the surface finds, some sites, such as the one in the vicinity of the Lužnica castle near Zaprešić, show the traces of population presence over a longer period; this is hardly surprising given their very favorable position next to river communications, the importance of which they retained to this day. The valley of the Sava River in the vicinity of Zaprešić is already known as a place with the considerable number of ancient sites, but recent surveys have shown a dense population throughout the Middle Ages, as well as the existence of prehistoric settlements and a large number of new sites that have been observed on the hilly area on the slopes of the Samobor hills. We should specially point out new sites from all periods located on the section III between Sveti Ivan Zelina and Ivanić-Grad, since this region is relatively poorly explored.